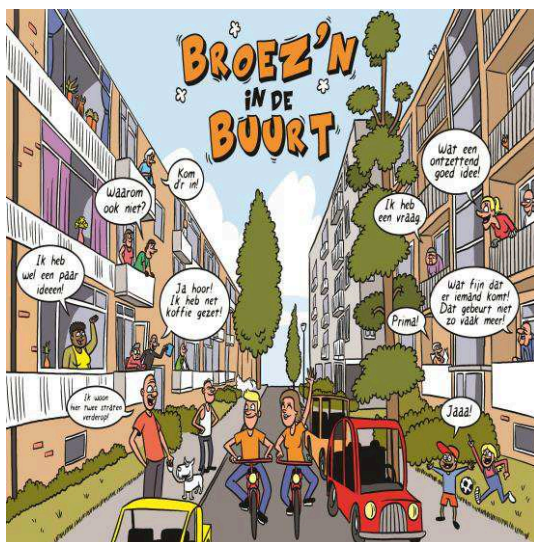

Activerend Huisbezoek Kostverloren 2016

Broez'n in de Buurt
ACTIVEREND HUISBEZOEK
KOSTVERLOREN

EINDRAPPORTAGE

Opdrachtgever:
Gemeente Groningen

Projectleider:
Marja Wolthuizen

Uitvoering:
Projectvrijwilligers MJD

Datum: Eind 2016

Voorwoord

Op verzoek van het buurtwerk van de (toen nog) MJD, inmiddels WIJ Schildersbuurt/Centrum, heeft MJD de opdracht gekregen om de tevredenheid, wensen en participatiemogelijkheden van senioren in kaart te brengen. Dit project, onder de naam 'Broez'n in de buurt' is in de wijk de Wijert, als pilot, van start gegaan, waar onlangs een rapport van is verschenen. De nieuwe insteek richt zich vooral op het centraal stellen van de burger (senioren) en de invloed op eigen participatiemogelijkheden. Deze nieuwe vorm van onderzoek, waarbij de burger zelf inspraak heeft, werd in de wijk de Wijert als zéér positief ervaren. Hierdoor is nu ook een onderzoek gestart in de wijk Kostverloren.

Dit rapport is geschreven voor de senioren in de wijk Kostverloren. Ook is dit rapport geschikt voor de Gemeente Groningen, de WIJ-teams en de MJD, zodat zij kunnen inspelen op de wensen en behoeften van de doelgroep van het onderzoek.

Er zal achtereenvolgens worden ingegaan op de volgende punten: huisbezoeken, de werkwijze, de senioren die aan het onderzoek deelnemen en de signalering van aandachtspunten die tijdens de interviews naar voren zijn gekomen. Vervolgens worden de vragen en antwoorden uit de enquête uiteengezet en zullen enkele conclusies en aanbevelingen worden beschreven.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
Samenvatting	5
Inleiding	7
<u>1. De interviews</u>	9
1.1 <i>Selectie</i>	9
1.2 <i>Werkwijze Broez'n in de Buurt</i>	9
1.3 <i>De deelnemers</i>	10
1.4 <i>Signalering voor het WIJ- team</i>	10
<u>2. Uitslagen van het onderzoek</u>	11
2.1 <i>Woonsituatie</i>	11
2.2 <i>Sociale netwerken en dagbesteding</i>	13
2.3 <i>Gezondheid</i>	17
2.4 <i>Bereikbaarheid en tevredenheid voorzieningen</i>	18
2.5 <i>Bekendheid en tevredenheid regelingen Gemeente Groningen</i>	18
2.6 <i>Vervoer</i>	19
2.7 <i>Financiële regelingen</i>	19
<u>3. Uitkomsten signalering voor het WIJ team</u>	20
<u>4. Conclusie</u>	21
<u>5. Aanbevelingen</u>	23
<u>6. Literatuurlijst</u>	24
<u>Dankwoord</u>	25

Samenvatting

Op verzoek van het buurtwerk van de (toen nog) MJD, inmiddels WIJ Groningen – *Kostverloren*, heeft de MJD in samenspraak met de Gemeente Groningen, de opdracht gekregen om de tevredenheid, wensen en participatiemogelijkheden van 60-plussers in de wijk Kostverloren in kaart te brengen. Vervolgens kan op deze verkregen informatie ingespeeld worden. Het onderzoek heeft plaatsgevonden vanaf september 2015 tot en met maart 2016.

Uit eerder onderzoek van het Nationaal Ouderenfonds (2016) is gebleken dat de doelgroep senioren een kwetsbare positie inneemt in de samenleving van Nederland. Dit blijkt uit de eenzaamheidcijfers, armoedecijfers en cijfers die betrekking hebben op het veiligheidsgevoel en de gezondheid (Nationaal Ouderenfonds, 2016). Een zinvolle participatie en tevredenheid levert een positieve bijdrage aan het welzijn van deze doelgroep, maar lijkt op lange termijn ook kostenbesparend te werken. Zo zou het algemeen welbevinden vergroot kunnen worden door eenzaamheid te minimaliseren en het sociale netwerk/de sociale steun te vergroten. Ook heeft een psychisch en lichamelijk gezonde oudere een verminderde kans op (nieuwe) psychische en/of lichamelijke klachten en vroegtijdig overlijden.

Doel van dit onderzoek is het inzichtelijk maken van de knelpunten, tevredenheid, wensen en participatiemogelijkheden bij de doelgroep zestigplussers in Groningen-Kostverloren. Daarnaast is van belang dat participatie wordt gestimuleerd en dat er gehoor wordt gegeven aan de knelpunten die deze doelgroep in het algemeen en in specifiek de wijk ervaart. Algemene punten kunnen betrekking hebben op gezondheid, financiën etc. De specifieke punten hebben betrekking op de wijk, zoals overlast, activiteiten in buurthuizen etc. Voor de knelpunten zijn adviezen en aanbevelingen geformuleerd. De werkwijze van Broez'n in de buurt staat beschreven bij 1.2

Er zijn vijf straten geselecteerd voor het huisbezoektraject in Kostverloren. Van de 150 benaderde zestigplussers, hebben er in totaal 82 deelgenomen aan het onderzoek. Er zijn deelnemers geïnterviewd tussen de 60 en 99 jaar. Met hen is een uitgebreide vragenlijst doorgenomen over verschillende leefgebieden. Eventuele hieruit voortkomende zorgpunten, die professionele aandacht behoeven, zijn met instemming van de betreffende senioren doorgespeeld aan het sociale team in de wijk: WIJ-team Schilderswijk-Centrum.

Hierna volgt een samenvatting van de voornaamste uitkomsten:

De deelnemers vinden de wijk uitermate geschikt voor senioren om te wonen. Veel mensen wonen langer dan vijf jaar in hun huur/koopwoning. Ze weten over het algemeen nog niet hoe het straks verder moet als ze fysiek en/of psychisch niet meer in staat zijn zelfstandig te blijven wonen. Daarnaast vinden senioren bijvoorbeeld dat er te veel studenten in de wijk komen wonen met andere normen en waarden dan de senioren. Dit betreft bijvoorbeeld de geluidsnormen, hoeveelheid vuilnis, alcoholgebruik en de hoeveelheid bezoek aan huis. De deelnemers van 80 jaar en ouder meer tevreden met hun leven en behoeven niet meer geactiveerd te worden. Ze hebben wel een vorm van ondersteuning nodig bij fysieke en psychische klachten in de vorm van professionele hulp, zoals

bijvoorbeeld thuiszorg en/of GGZ-instellingen. Verder blijkt het begrip 'eenzaamheid' moeilijk definieerbaar en in eerste instantie moeilijk bespreekbaar. Voorbeelden hiervan zijn de volgende citaten van de betreffende geënquêteerden:

Meneer A: "Ik heb het gevoel van eenzaamheid, terwijl ik dénk dat ik het niet ben. Als ik bijvoorbeeld alleen thuis zit, dan overvalt mij regelmatig dit gevoel. Terwijl ik toch wel één keer in de week naar de kaartclub ga of iets anders te doen heb".

Mevrouw B: "Als het winter is en je kunt heel moeilijk het huis uit komen, dan krijg ik een opgesloten gevoel, wat misschien wel een gevoel is van eenzaamheid".

Meneer C geeft in het begin bij de vraag naar 'eenzaamheid' aan, zich niet eenzaam te voelen. Aan het eind van de enquête vertelt meneer het volgende: "Het lijkt me toch prettig om af en toe met een vrijwilliger te praten, de stad in te gaan of een andere vorm van sociale interactie te hebben."

Mevrouw D: "Mijn partner is opgenomen in het verzorgingstehuis wegens dementie. Nu ik als partner alleen achter blijf, ervaar ik een gevoel van rouwverwerking wat ook eenzaamheid zou kunnen zijn."

Senioren tussen de zestig en zeventig jaar in de wijk Kostverloren blijken vaak nog volop betrokken te zijn in de maatschappij door middel van (vrijwilligers) werk en hobby's, etc. Toch hebben de senioren de wens voor het ontwikkelen van meer activiteiten die gericht kunnen zijn op ontmoetingsprocessen.

Alle deelnemers hebben aangegeven dat het belangrijk is, dat in de winter trottoirs en straten worden gestrooid. Ouderenmishandeling is bij de senioren wel bekend en een paar geven aan hier ook ervaring mee te hebben gehad. Meldpunt overlast is bij de senioren bekend, echter Meldpunt Anoniem niet. Alle deelnemers zijn inmiddels over Meldpunt Anoniem geïnformeerd.

Bij 24 huisbezoeken bleek er sprake te zijn van een hulpvraag die betrekking had op problemen met zelfredzaamheid of problemen op fysiek en/of emotioneel vlak. Deze signaleringen zijn overgedragen aan het WIJ-team en daar verder besproken. Door het uitvoeren van dit onderzoek zijn senioren in beeld gebracht met psychische en/of fysieke problematiek, die anders bij de gemeente onopgemerkt zouden zijn gebleven.

Opvallend in deze wijk was dat drie senioren de enquêteurs van Broez'n in de buurt op straat hebben aangesproken met het verzoek of ze ook mee mochten doen aan het onderzoek. Bij deze drie mensen bleek er sprake te zijn van een hulpvraag die betrekking had op zelfredzaamheid en op zowel fysiek als op emotioneel vlak. Ook deze signaleringen zijn doorgegeven aan het WIJ-team.

Tevens is de tevredenheid over het STIP, nu WIJ Entree, en de WMO onderzocht. STIP was het STeun en InformatiePunt van de wijk en onderdeel van het WIJ-team. Een aantal senioren geeft aan destijds goed te zijn geholpen door het STIP, dit betrof voornamelijk de deskundigheid en de vriendelijkheid waarmee de senioren zijn geholpen. De ontevredenheid omtrent het STIP betrof destijds de communicatie en de terugbelverzoeken die niet werden uitgevoerd. De ontevredenheid van de WMO betrof de deskundigheid van de medewerkers. Daarnaast was, gedurende het onderzoek, WIJ-Groningen nog lang niet bij alle senioren bekend.

Inleiding

Achtergrond van de wijk

Kostverloren is een wijk in de stad Groningen. De wijk is ontstaan langs de spoorlijn Groningen - Delfzijl (Wijkraad Schilderswijk, 2016). In het verleden lag hier ook een stopplaats. Het gebied hoorde toen nog bij de voormalige gemeente Hoogkerk. Het was een dorpje dat los stond van de stad Groningen.

In 1912 werd Kostverloren, destijds Westend, bij de gemeente Groningen gevoegd (Wijkraad Schilderswijk, 2016). De wijk werd in de jaren daarna uitgebreid tot aan het Hoendiep. In eerste instantie noemde de gemeente de nieuwe aanwinst West-end, maar die naam is nooit ingeburgerd geraakt. Het huidige Kostverloren wordt begrensd door de spoorlijn, het Hoendiep en de Friesestraatweg. In 1956-1957 werd de wijk uitgebreid met een winkelcentrum aan de Jacob van Ruysdaelstraat, in opdracht van woningbouwvereniging Gruno en naar ontwerp van K.G. Olsmeijer (Ekhart, 2010).

Aanleiding van het onderzoek

Vanwege alle veranderingen en vernieuwingen in de zorg, heeft de gemeente Groningen, in samenwerking met de WIJ-teams, de behoefte om meer inzicht te krijgen in hoe zestigplussers omgaan met de huidige Participatiewet.

Bijvoorbeeld: Hoe staat het met de zelfredzaamheid en de sociale contacten? Zijn senioren in staat familie, burens en vrienden te mobiliseren om hen te helpen in moeilijke situaties? Daarnaast bestaat de vraag of er veel eenzaamheid is onder senioren en weet deze doelgroep de weg te vinden naar desbetreffende instanties? Onderzoek van de Nationale Ouderenbond (2016) wijst namelijk uit dat senioren kwetsbaar zijn op diverse vlakken. Zo blijkt dat van de ruim 2,9 miljoen 65-plussers zo'n 900.000 mensen zich eenzaam voelen (TNS/NIPO, 2012). Eenzaamheid kan ernstige gevolgen hebben. Eenzaamheid verhoogt de bloeddruk, het stressniveau en de kans op een depressie. Eenzame senioren blijken 14% meer kans te hebben op een vroege dood dan de gemiddelde persoon (Nationaal Ouderenfonds, 2016). Daarmee is de kans op vroegtijdig overlijden bij eenzaamheid twee keer zo groot als bij overgewicht. (Onderzoek Professor Cacioppo, Universiteit van Chicago / The Journal of Psychology, 2012) Ruim 15% van de 85-plussers is ernstig depressief en bij drie kwart van deze 85-plussers wordt deze depressie niet herkend. Hierdoor blijft behandeling uit. Daarnaast blijkt dat 40% van de 55-plussers 6 tot 8 jaar na behandeling is overleden aan de gevolgen van deze depressie (VUmc, 2014).

Door al deze vragen te onderzoeken, wil de gemeente een beter beeld krijgen van de wensen en behoeften van senioren in de wijk Kostverloren, zodat zij hierop kunnen inspelen. Ook bestaat de wens om de senioren te activeren tot deelname aan de verschillende activiteiten en voorzieningen in de wijk.

Tot slot wordt in dit onderzoek een blik gevestigd op de zelfregie van de senioren. In 2014 is er een artikel gepubliceerd over zelfregie door 'Invoorzorg', een programma van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, in samenwerking met Vilans, Kenniscentrum voor langdurige zorg. In het artikel '8 bakens voor zelfregie van cliënten' wordt de zelfregie van cliënten besproken door middel van 8 handvaten. Deze bakens zijn als volgt:

1. Keuze voor zelfregie uit vaste overtuiging
2. Goede rolverdeling en dialoog tussen cliënt en professional
3. De noodzaak van kernwaarden
4. 'Niets over ons zonder ons' betreft alle niveaus in de organisatie
5. Cliënten trainen in hun regisseursrol
6. De cliënt: co-maker van het primair proces
7. Zelfregie en zelfsturing horen bij elkaar
8. Leiden, sturen en ontwikkelen.

Doelstellingen van het bezoekttraject

1. *Inventarisatie*
Inventariseren van gewenste activiteiten/voorzieningen in de wijk.
Kansen en knelpunten signaleren en daarvoor een plan maken.
2. *Informatie en advies*
Informeren over activiteiten en voorzieningen in de wijk.
3. *Activering*
Stimuleren tot deelname aan (toekomstige) activiteiten in de wijk.
Het ontdekken van talenten en vaardigheden bij deelnemers.
Ondersteuningsvragen signaleren en indien gewenst ondersteuning bieden.

1. De Interviews

1.1 Selectie

In totaal zijn er vijf straten geselecteerd voor het huisbezoektraject in Kostverloren, te weten de Rembrandt van Rijnstraat, de Gerard Doustraat, de Meindert Hobbemastraat, de Paulus Potterstraat en de Adriaan van Ostadestraat in Groningen. Het WIJ-team heeft deze straten geselecteerd, omdat er weinig bekend is over de senioren die hier woonachtig zijn. Men wil meer over deze groep te weten komen, zodat er beter kan worden ingespeeld op de wensen en behoeften van deze wijkbewoners.

1.2 Werkwijze Broez'n in de Buurt

Voor dit onderzoek werken we met vrijwilligers, die geselecteerd zijn op opleiding en ervaring met de doelgroep. Vervolgens zijn ze getraind om huisbezoeken af te leggen en het enquêteren zich eigen te maken.

Voorafgaand aan de huisbezoeken heeft er een publicatie van het aankomende buurtonderzoek gestaan in de buurtkrant. Op die manier werd aangekondigd dat een vrijwilliger van het team van Broez'n in de Buurt langs zou komen. Dit had als doel bekendheid en betrouwbaarheid van het project aan te tonen. Ook op de website van WIJ-Groningen en de MJD staat informatie over de stand van zaken met betrekking tot het project 'Broez'n in de buurt'.

Drie dagen voorafgaand aan het bezoek van een vrijwilliger ontvingen de zestigplussers een flyer met informatie over het doel van het huisbezoek en de tijdstippen waarop men een bezoek zou kunnen verwachten. Vervolgens ging een vrijwilliger op huisbezoek om persoonlijk uit te leggen wat het doel van Broez'n in de Buurt is en om het interview af te nemen. De vrijwilliger ging het gesprek aan met behulp van een uitgebreide vragenlijst. De gehanteerde vragenlijst is samengesteld naar aanleiding van de ervaringen uit de pilot van de MJD; project seniorenvoorlichting, aangevuld met opgedane ervaringen van de vrijwilligers. Daarnaast geven de senioren zelf feedback over de vragenlijst.

De vrijwilligers hebben actief contact gezocht met de senioren in Kostverloren. Zij hebben getracht de senioren te stimuleren tot een uitgebreid gespreksinterview. Daarnaast hebben zij een signalerende en informatieve rol vervuld.

De vrijwilligers hebben regelmatig werkoverleg en worden gecoacht door ervaren professionals. De projectleider van de MJD werkt nauw samen met de gemotiveerde en goed getrainde vrijwilligers.

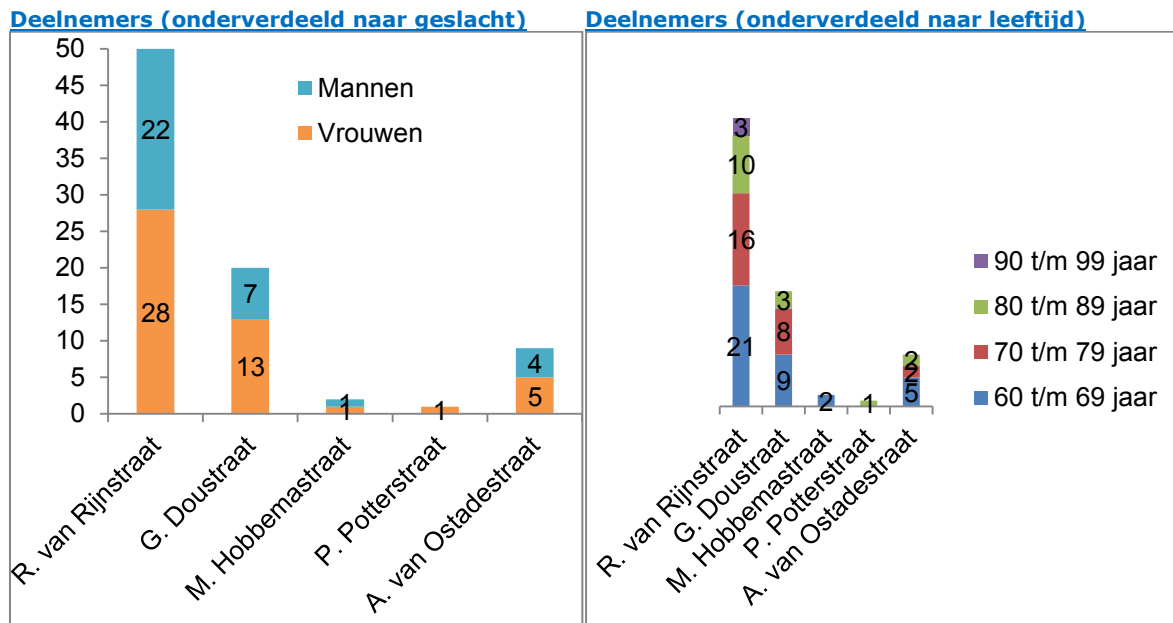
De bezochte senioren ontvingen een informatie map met o.a. belangrijke telefoonnummers, flyers en een persoonlijke bedankbrief.

De bevindingen zullen middels een samenvatting vermeld staan in de wijkkrant. Het volledige rapport is terug te vinden op de website van WIJ Schilderswijk/Centrum.

1.3 De deelnemers

In totaal zijn er 150 adressen actief benaderd en daarvan hebben 82 senioren deelgenomen aan het onderzoek. Het gaat hierbij om 48 vrouwen en 34 mannen. De leeftijd van de deelnemers is verspreid van 60 tot 99 jaar.

Deelnemers zijn in onderstaande grafieken onderverdeeld in geslacht en leeftijd:

1.4 Signalering voor het WIJ-Team

De projectleider nam de 82 ingevulde enquêteformulieren door en selecteerde mogelijke punten die verdere aandacht en/of actie behoeven. Voorbeelden hiervan zijn vervuiling, eenzaamheid en financiële problematiek. Deze informatie werd vervolgens doorgesproken met het WIJ-team. Het doel hierbij is om tot een "warme overdracht" te komen richting een professional van het WIJ-team. Van een warme overdracht is sprake als de persoon in kwestie 'losgelaten' wordt wanneer hij/zij op de juiste plek zit. In de praktijk is dit 24 keer voorgekomen. Vragen die betrekking hadden op beleid en overheid werden doorgespeeld naar de gemeente Groningen.

2. Uitslagen van het onderzoek

2.1 Woonsituatie

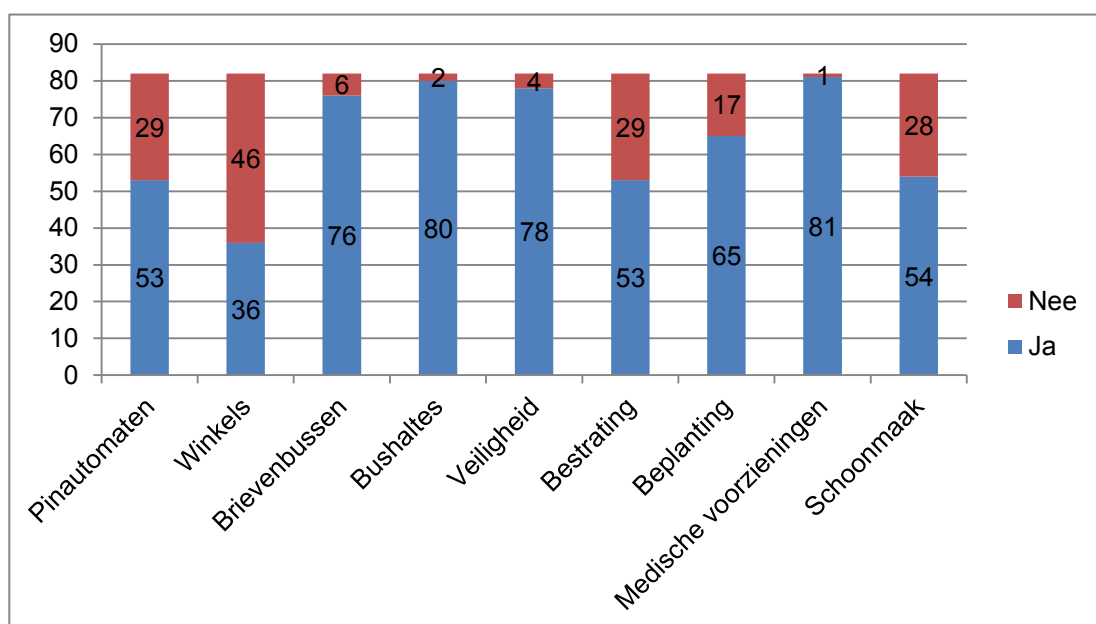
Het overgrote deel van de deelnemers woont al langer dan vijf jaar in de wijk en woont al meer dan vijf jaar in de huidige woning. Slechts acht mensen wonen tussen de één en vijf jaar in de wijk en in de huidige woning

De meeste deelnemers wonen in een huurwoning, eengezinswoning, appartement of een portiekwoning. Op één persoon na, zijn alle geïnterviewde deelnemers tevreden over de woning. Driekwart van de mensen heeft geen verhuisplannen. Verder zijn er vaak geen aanpassingen nodig in de woning. De deelnemers die hebben aangegeven dat er wél aanpassingen nodig zijn in de woning, zijn geïnformeerd over de WMO en zijn doorverwezen of overgedragen aan het WIJ-team.

Ongeveer driekwart van de deelnemers is bekend met het Meldpunt Overlast. Enkele mensen hebben hier al eens gebruik van gemaakt.

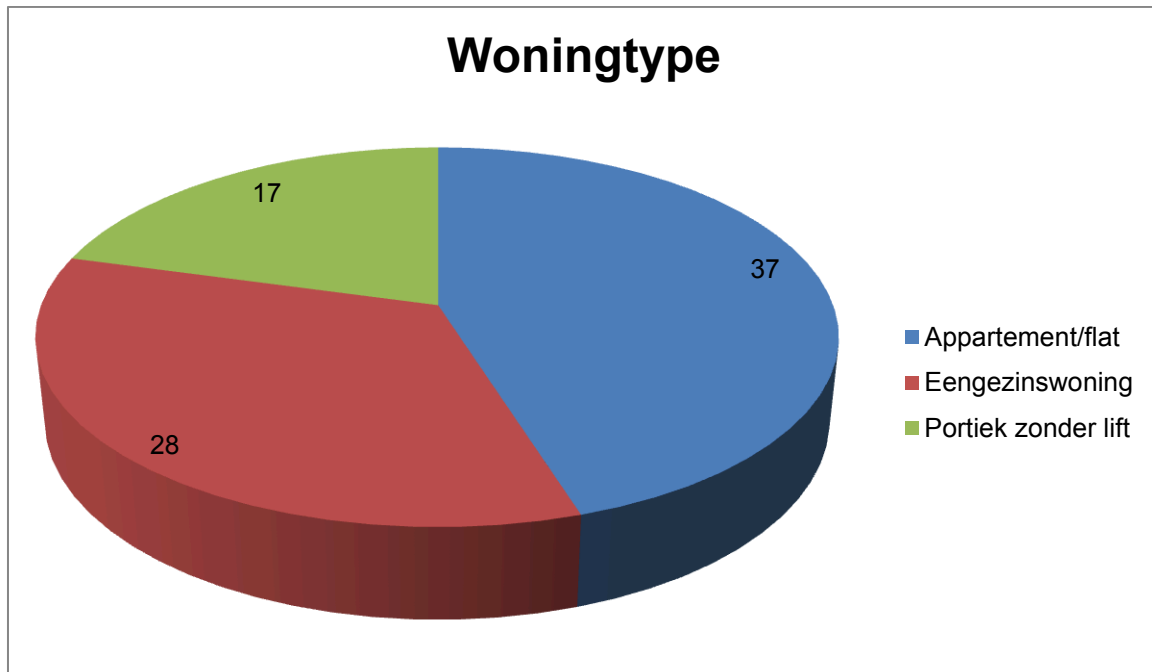
Vijvenzeventig deelnemers geven aan dat ze de wijk helemaal of gedeeltelijk geschikt vinden voor senioren om te wonen. Zeven deelnemers hebben suggesties om het woongenot te vergroten, zoals een traplift of lift in de portieken, meer onderhoud in groenvoorziening om het huis en minder overlast van studenten in de portiek. Maar liefst 96% van de senioren in Kostverloren is tevreden over hun woonplek en 80% is tevreden over de woonomgeving, al heeft een deel wel zorgen betreffende overlast en gevoel van onveiligheid. Wensen zijn er ook, zoals meer ontmoetingsplaatsen om activiteiten te ontplooiën, het starten van een computerclub voor senioren, samen eten en bankjes in de wijk.

In onderstaande grafiek is de tevredenheid weergegeven over de woonomgeving en woonvoorzieningen:

Wonen

Van de ondervraagden geeft 96% aan tevreden te zijn met hun woning. Wel geeft 6% van de senioren aan dat er (binnenkort) aanpassingen aan het huis moeten worden gedaan, willen ze er zelfstandig kunnen blijven wonen. Van de ondervraagden heeft 10% verhuisplannen, onder andere vanwege bovengenoemde aanpassingen. 67% woont in een huurwoning, de overige 33% heeft een koopwoning. Welk type woning men bewoont wordt hieronder in een grafiek weergegeven:

Woonomgeving

Wat betreft de woonomgeving is 95% tevreden. De overige 5% geeft aan verminderd gevoel van fysieke en sociale veiligheid te ervaren. Door de vele verhuizingen kent men elkaar niet goed maar ook overlast op straat, door bijvoorbeeld drugsdealers, geeft onrust.

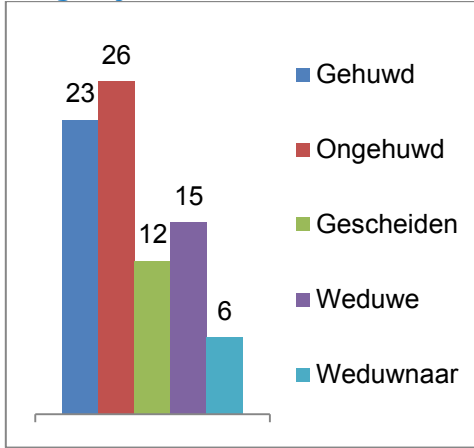
Gemist in de wijk worden winkels, er is vooral behoefte aan een winkel met huishoudelijke artikelen zoals een Marskramer of een Blokker.

Huishoudens

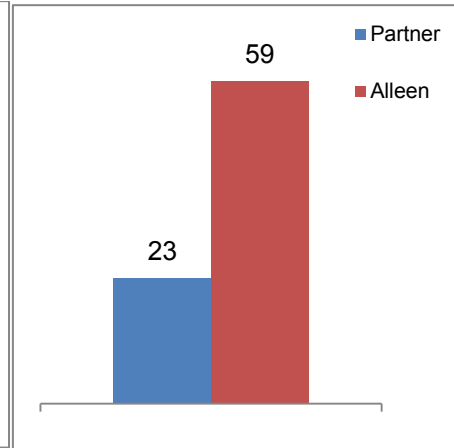
Iets meer dan een kwart (28%) van de senioren is gehuwd. De gehuwden zijn in dit onderzoek beiden geïnterviewd en individueel geregistreerd. 46% van de senioren is ongehuwd of gescheiden en het kleinste gedeelte (26%) is weduwe/weduwnaar. Daarnaast woont 72% van de senioren alleen. Verder heeft het grootste gedeelte van de senioren kinderen (67%) en kleinkinderen (57%).

De huishoudens/woonsituatie en het hebben van kinderen/kleinkinderen is in onderstaande grafiek weergegeven:

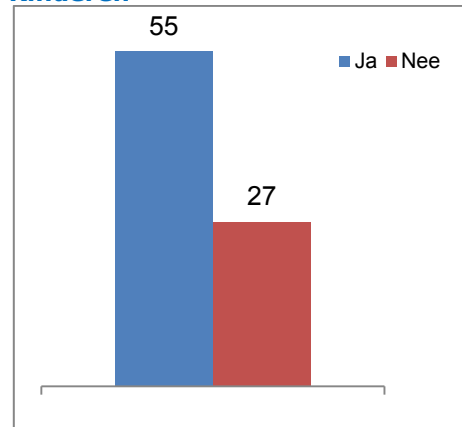
Burgerlijke staat

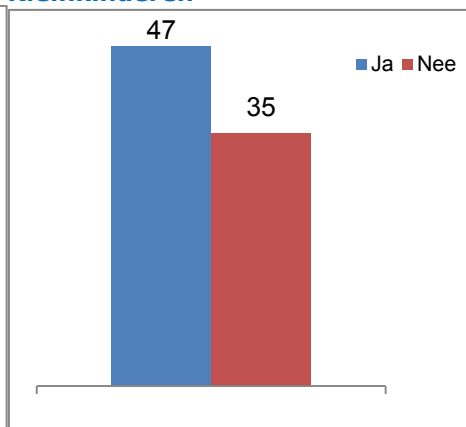
Alleen/samenwonend

Kinderen

Kleinkinderen

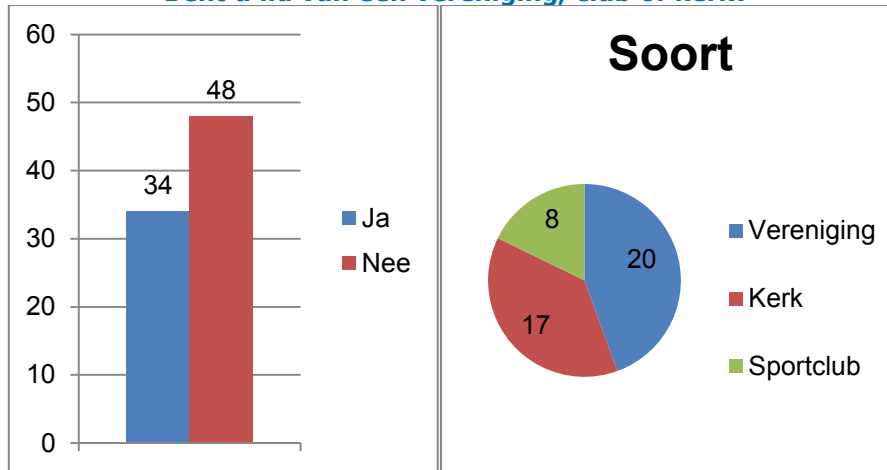

2.2 Sociale netwerken en dagbesteding

Sociale contacten

Veel senioren krijgen steun van familie, vrienden of buren. Daarnaast zijn veel senioren lid van een kerkgenootschap, sportclub of een vereniging, zoals in onderstaande grafiek weergegeven:

Bent u lid van een vereniging, club of kerk?

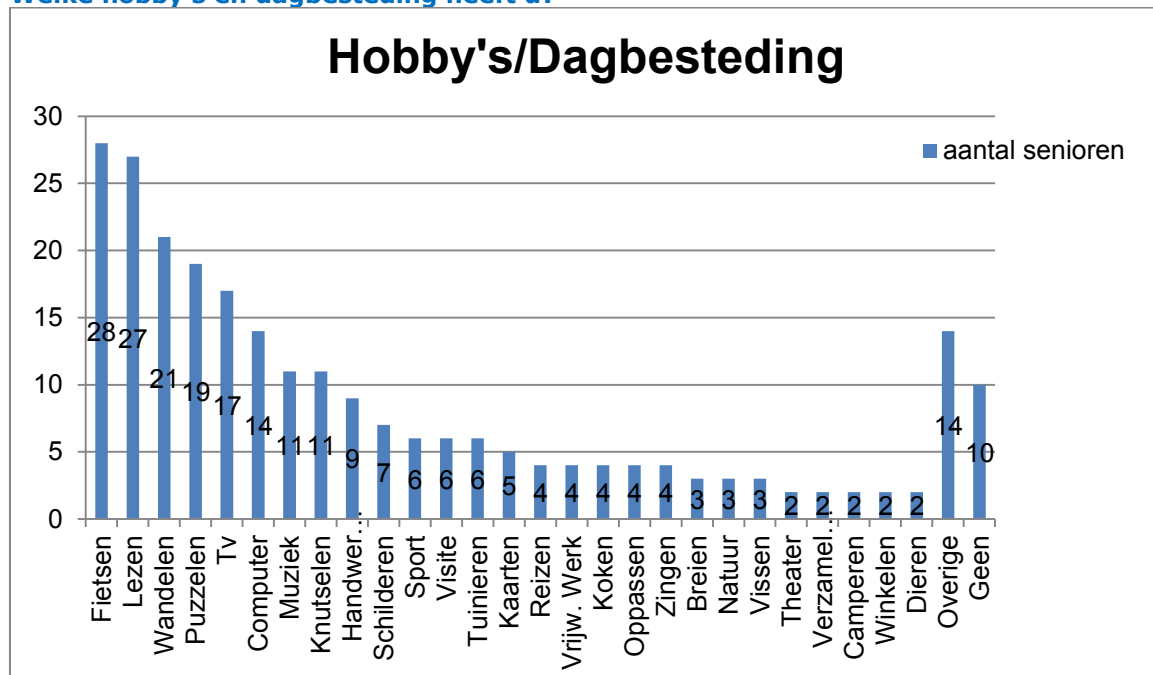
Een klein percentage heeft behoefte aan een luisterend oor. Toch geeft 10% van de ondervraagden aan meer behoefte te hebben aan contact, zoals een luisterend oor. Een summier contact met de burens heeft 52%, een beter contact met de burens heeft 39%. In 9% van de gevallen heeft men helemaal geen contact met de burens. Van de senioren geeft 22% aan wel eens iets voor iemand anders te doen, dat niet wordt gezien als vrijwilligerswerk. Men vindt het vanzelfsprekend om elkaar te helpen.

Bijna iedereen geeft aan dat ze bij andere mensen terecht kunnen met vragen of in het geval van een noodsituatie. Dat is vaak bij familie en burens, maar soms ook bij vrienden.

Dagbesteding

Alle deelnemers, met uitzondering van één persoon, zijn tevreden met zijn of haar dagindeling. Hobby's die er bij de senioren uitspringen zijn respectievelijk fietsen, lezen en wandelen. In onderstaande grafiek is weergegeven welke hobby's en dagbesteding de senioren hebben:

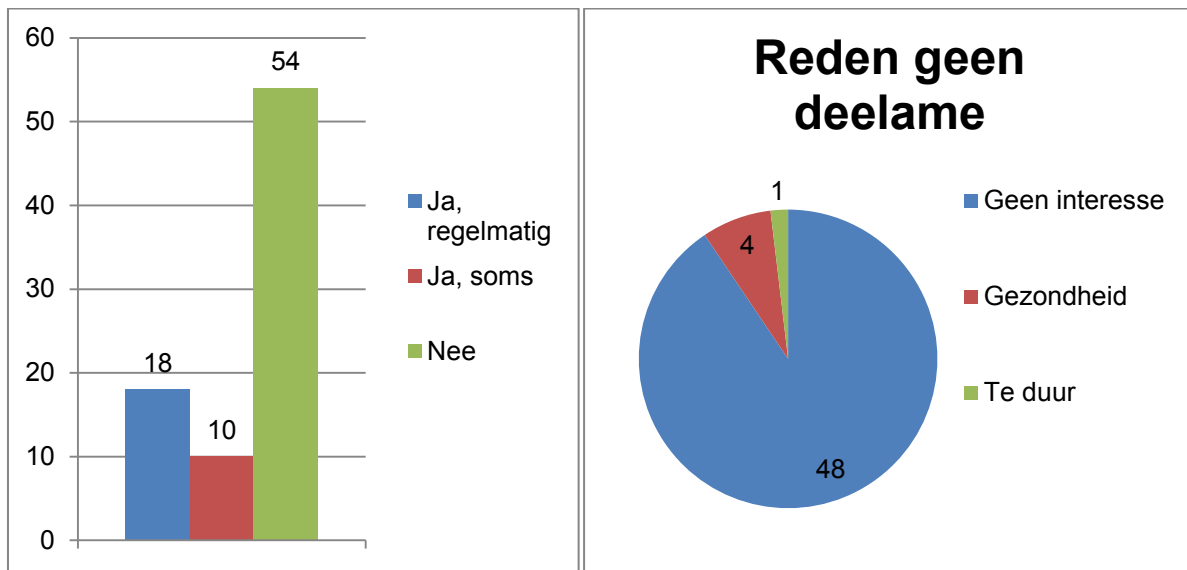
Welke hobby's en dagbesteding heeft u?

Elf deelnemers hebben geen computer maar zouden wel een computercursus willen volgen. Aan deze mensen is uitgelegd waar ze daarvoor terecht kunnen.

Het overgrote deel van de deelnemers maakt geen gebruik van het aanbod van het buurtcentrum vanwege geen interesse. In onderstaande grafiek is het deelnemen aan activiteiten van o.a. het buurtcentrum weergegeven:

Doet u weleens mee aan activiteiten bij de buurtvereniging, kerk, hobbyclub, Zonnebloem, Ouderenbond, Vier het leven, Gekleurd Grijs ect.?

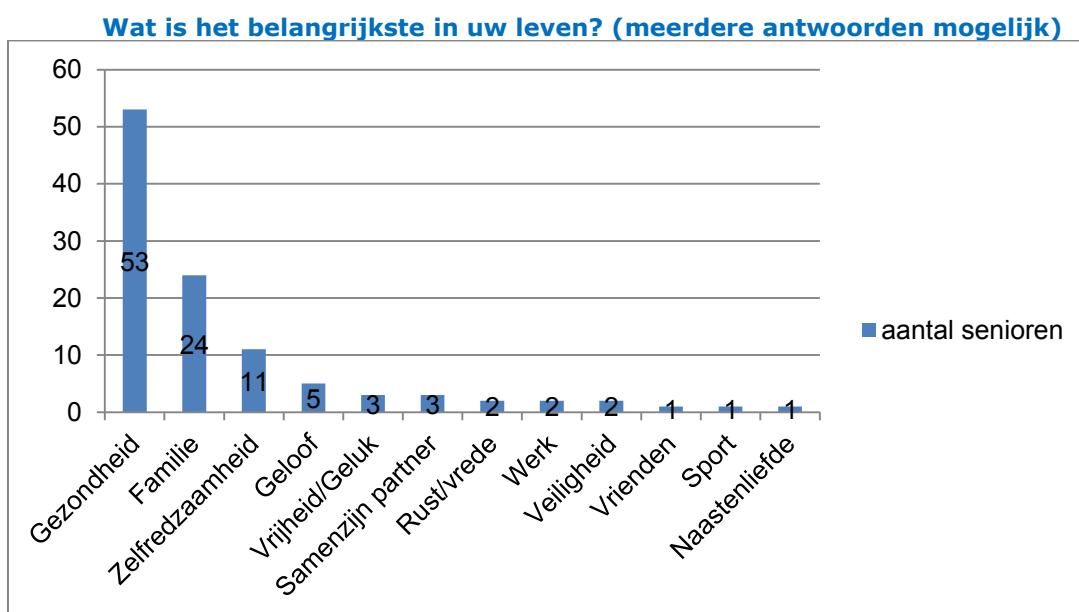

Participatie

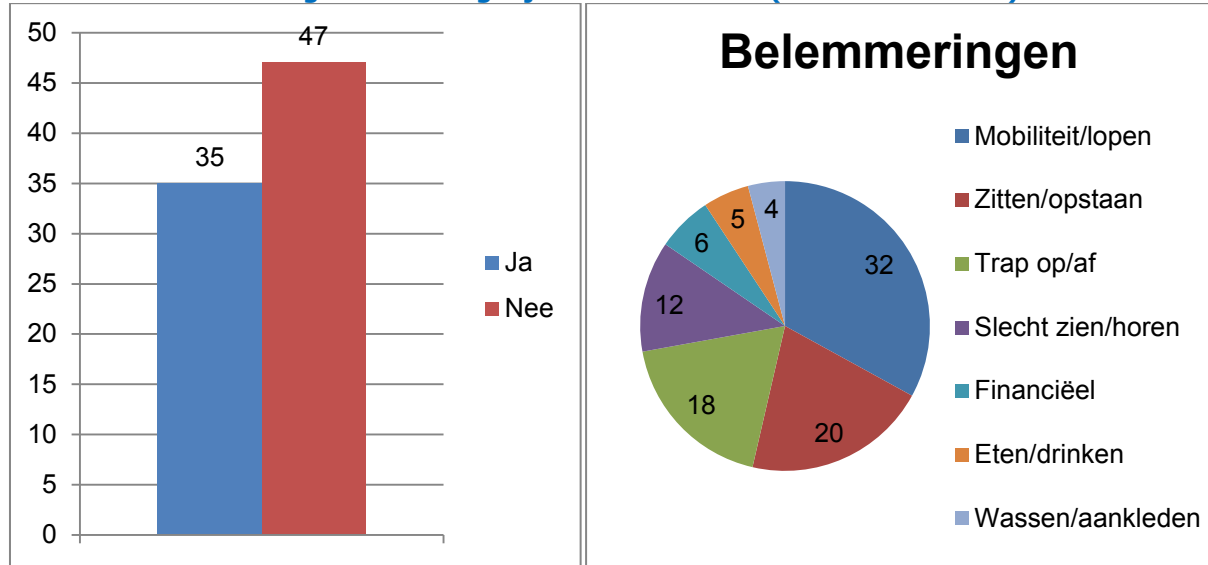
Het overgrote deel van de senioren heeft een goede weekinvulling gevuld met activiteiten, hobby's en interesses. Deelnemers doen vooral aan sport en bewegen. Meer dan de helft van de mensen heeft en maakt gebruik van een computer. Een stimulerende factor die hier genoemd wordt is de computersoos in de wijk.

Belangrijkste levenspunten en belemmeringen

Aan de senioren is gevraagd wat het belangrijkste is in hun leven en wat de dagelijkse belemmeringen zijn die ze ervaren. In de volgende grafieken zijn deze punten weergegeven. Bij de dagelijkse belemmeringen zijn meerdere antwoorden mogelijk.

Ervaart u belemmeringen in uw dagelijks functioneren? (Zelfredzaamheid)

43% van de senioren ervaart belemmeringen in het dagelijks leven. Deze belemmeringen hebben vooral betrekking op de mobiliteit (lopen/voortbeweging), het zitten en opstaan en het traplopen.

Toekomstbeeld

De senioren is gevraagd over het toekomstbeeld: "Heeft u wel eens nagedacht over de toekomst als uw huidige situatie niet meer passend is voor uw welbevinden?"

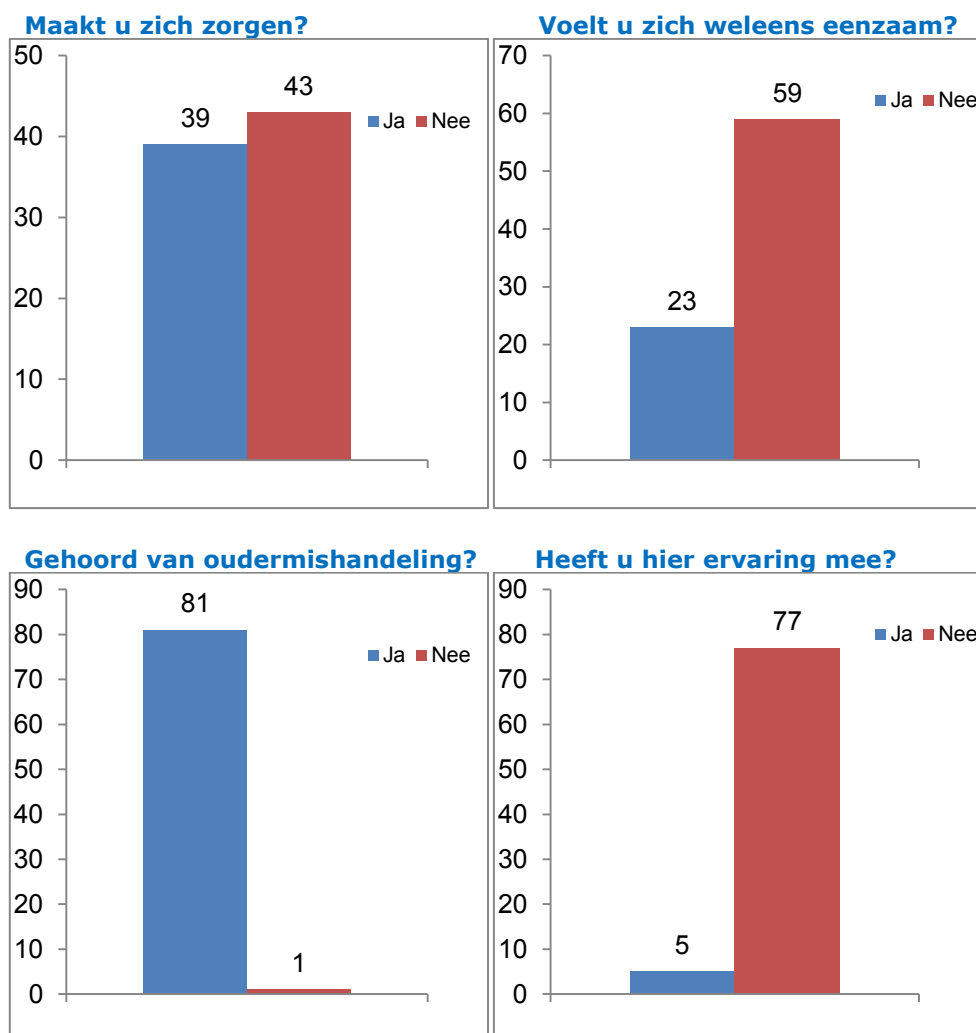
Meer dan de helft van de deelnemers heeft hier wel eens over nagedacht. Zij geven onder andere aan, dat ze de toekomst als onzeker ervaren met betrekking tot de veranderingen in de maatschappij en hun kinderen en kleinkinderen. Daarnaast geven senioren aan zorgen te hebben over hun fysieke en psychische welbevinden en de mogelijkheid om langer zelfstandig blijven wonen. Ook blijkt dat de huurwoningen in de wijk in de vrije verkoop gaan. De senioren hebben de indruk dat deze woningen op worden gekocht door vastgoedbedrijven en ouders van studenten, om vervolgens als studentenhuisvesting te gaan dienen. De deelnemers geven aan zich zorgen te maken over de toename van studenten. Ze hebben het idee dat studenten andere normen en waarden hebben en voor (geluid)overlast en meer vuiligheid zorgen.

2.3 Gezondheid

De meeste deelnemers (66%) zijn tevreden met hun algehele lichamelijke en psychische gezondheid. In vergelijking met de wijk – De Wijert, is dit aan de lage kant. Als oorzaak van ontevredenheid worden vooral problemen met de mobiliteit en gezichtsvermogen genoemd. Wat betreft alleen geestelijke gezondheid, geeft 93% aan tevreden te zijn. Echter wanneer specifiek ingegaan wordt op de vraag of mensen zich zorgen maken of zich eenzaam voelen, geeft 48% aan zich in het algemeen zorgen te maken en 28% geeft aan zich eenzaam te voelen. Zorgen zijn met name gericht op de toekomst en de zelfredzaamheid m.b.t. ouder worden.

Bij de mensen die aangaven ontevreden te zijn over hun gezondheid, is doorgevraagd naar de aard van de ontevredenheid en waar nodig zijn deze punten en persoonsgegevens met toestemming van de persoon doorgegeven aan het WIJ-team. Dit geldt ook voor de gevallen waarbij sprake was van psychiatrische problematiek of ernstige ziekte en waar nog geen passende hulpverlening voor was ingeschakeld.

In onderstaande grafieken worden de psychische problemen beschreven en of de senioren bekend zijn met ouderenmishandeling:

De tabel hieronder laat zien waar op praktisch gebied hulp (gewenst) is:

	Zelfstandig	Hulp	Mantelzorg	Meer hulp nodig
Huishoudelijke hulp	67 %	33 %		
Persoonlijke verzorging	87 %	13 %		
Maaltijden	85 %	13 %	2 %	
Administratie	68 %	26 %	6 %	
Klussen	46 %	49 %		5 %
Tuin	53 %	42 %		5 %

2.4 Bereikbaarheid en tevredenheid voorzieningen

Het vermelden van activiteiten in de wijkkrant ziet men als het meest geschikt middel om de senioren te bereiken. Sommigen geven aan behoefte te hebben aan informatie via een website, alleen niet iedereen kan even goed met de computer overweg.

Wat betreft de tevredenheid van activiteiten is er behoefte aan meer ontmoetingsactiviteiten, hierbij wordt vooral gedacht aan samen eten. Maar ook meer bankjes in de wijk, evenals bloemperkjes om van te genieten. Anderen willen meedenken over plannen in de wijk door middel van bijvoorbeeld zitting te nemen in een wijkraad, activiteitenoverleg of een email panel. Ook is er interesse voor activiteiten zoals een computerclub voor senioren.

2.5 Bekendheid en tevredenheid regelingen gemeente Groningen

Over het algemeen zijn de senioren op de hoogte van de regelingen van de gemeente Groningen, zoals bijvoorbeeld de WMO, gemeentelijke heffingen etc. Tijdens de huisbezoeken hebben de vrijwilligers in een aantal gevallen adviezen verstrekt, o.a. op het gebied van aanpassingen aan de woning. Ook hebben de senioren advies gekregen over hoe bepaalde procedures en aanvragen van de gemeente werken. Mantelzorgers kregen informatie over het Steunpunt Mantelzorg. Daarnaast werden senioren doorverwezen naar het WIJ-team voor hulp en ondersteuning. Ook werd informatie verstrekt over het Meldpunt Overlast en Zorg.

Ontevredenheid over de WMO betreft voornamelijk het functioneren en de kennis van de medewerkers. Zo vermeldt een deel van de senioren dat ze moeite hebben om de problematieken te bespreken met de medewerkers en zouden medewerkers hierbij te weinig oplossingen aandragen. Verder is er kritiek op de verhuisregeling. Senioren geven aan dat ze bij een verhuizing in problemen komen omdat ze nu geen vergoeding meer krijgen maar een lening.

2.6 Vervoer

De meeste ondervraagden maken gebruik van eigen vervoer, zoals een auto of fiets. Daarnaast krijgen senioren op dit gebied vaak ondersteuning van kinderen, vrienden of burens. Sommigen maken gebruik van de deeltaxi of WMO-vervoer en een deel maakt gebruik van het openbaar vervoer (in een enkel geval wordt de Valys genoemd voor grotere afstanden).

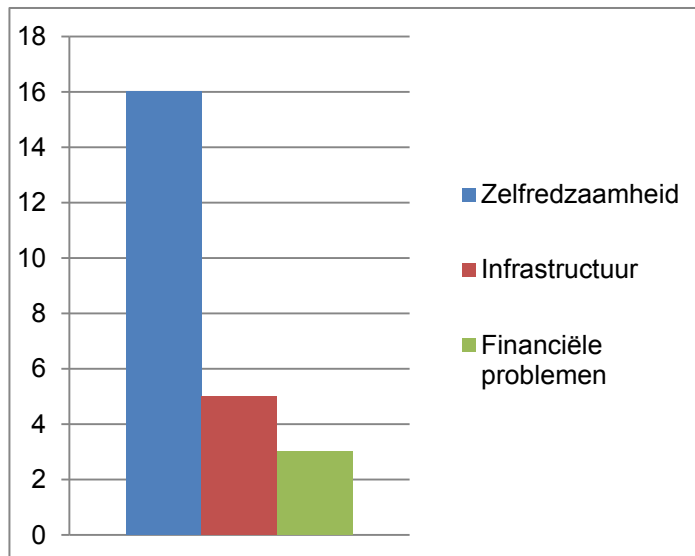
2.7 Financiële regelingen

De meeste senioren zijn goed op de hoogte van de financiële regelingen zoals toeslagen van gemeente en belastingdienst, collectieve zorgverzekeringen, kwijtschelding gemeentelijke heffingen, belastingteruggave, bijzondere bijstand etc.

3. Uitkomsten signalering voor het WIJ Team

In totaal zijn er in deze wijk 24 signaleringen via een "warme" overdracht doorgespeeld naar het WIJ team Kostverloren. Deze senioren zijn inmiddels door medewerkers van het WIJ team bezocht, waarbij de signalering is afgerond of de ondersteuning vindt nog steeds plaats.

In onderstaande grafiek zijn de signaleringen in aantallen en onderwerp weergegeven:

In de grafiek is te zien dat het grootste deel van de signaleringen (16) betrekking hebben op de zelfredzaamheid. Daarnaast zijn infrastructuur (5) en financiële problematiek (3) onderwerp van de signalering.

4. Conclusie

Meer dan de helft (82 van de 150 benaderde personen) heeft meegewerkt aan de enquête in de wijk Kostverloren.

Opvallend is dat van de bewoners met een migratie achtergrond bijna niemand wilde of niet in staat was zijn of haar medewerking te verlenen. Ze waren niet thuis, deden de deur niet open of communiceerden afwijzend via de intercom. Slechts één inwoner van de bewoners met een migratie achtergrond was bereid zijn medewerking te verlenen.

Uit het onderzoek is gebleken, dat veel senioren gebruik maken van een huurwoning en dan met name een appartement of eengezinswoning. Ook blijkt dat huurwoningen in deze wijk in de vrije verkoop gaan. De geënquêteerden vinden dit geen positieve ontwikkeling omdat ze de indruk hebben dat deze woningen worden opgekocht door vastgoed bedrijven en ouders van studenten. Deze woningen worden aangepast voor studentenhuisvesting.

De woningcorporaties hebben in het verleden met de bewoners afspraken gemaakt, dat ze zelf de tuintjes in de omgeving van hun woning onderhouden. Aangezien de senioren een leeftijd hebben bereikt dat dit alles problematischer wordt, is er sprake van verwildering rond de woningen. De jongeren in deze wijk zijn minder snel bereid om deze werkzaamheden samen met de senioren aan te pakken of het van ze over te nemen.

Wat betreft de dagbesteding is naar voren gekomen dat senioren tussen de zestig en zeventig jaar vaak volop betrokken zijn in de maatschappij, bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk hobby's, activiteiten, verenigingen etc. Bij de senioren boven de zeventig jaar neemt de behoefte voor activering en participatie af.

De meeste deelnemers geven aan tevreden te zijn over hun gezondheid vergeleken met hun leeftijd. Bij doorvragen geeft bijna de helft aan toch belemmeringen te ervaren. Op fysiek gebied betreft dit voornamelijk de mobiliteit en voortbeweging. Op psychisch gebied maakt ongeveer de helft van de ouderen zich in het algemeen zorgen. Daarnaast komt eenzaamheid bij een kwart van de ondervraagden voor. Veel van deze senioren hebben behoefte aan een bezoek van een vrijwilliger. Daarnaast zouden senioren het lastig vinden om eenzaamheid openlijk te bespreken, waardoor dit cijfer mogelijk een minimale grens is. Uit onderzoek van het Nationaal Ouderenfonds (2016) blijkt namelijk dat er bij 8 op de 10 senioren een taboe heerst op het bespreken van eenzaamheid. Ze stuiten hierbij vaak op onbegrip en hebben het gevoel anderen lastig te vallen.

Op de vraag of de senioren zelfstandig willen blijven wonen, gaven ze een bevestigend antwoord. Echter zouden ze graag gebruik willen blijven maken van de mogelijkheid voor technische aanpassingen, zodat zelfstandig wonen mogelijk blijft.

De WMO is bekend bij de senioren, maar er is veel kritiek op het functioneren. Ze gaven aan, dat medewerkers niet deskundig genoeg zouden zijn en over

onvoldoende kennis zouden beschikken om de problematieken te bespreken en mogelijke oplossingen aan te dragen. Veel kritiek is er op de WMO vergoeding bij het verhuizen. Zo geven senioren aan tegen problemen aan te lopen omdat de vergoeding nu geen gift meer is maar een lening.

Meldpunt overlast is bij de senioren bekend in tegenstelling tot meldpunt anoniem. Inmiddels zijn de senioren hier door de vrijwilligers van op de hoogte gebracht.

Senioren vinden dat er te veel studenten in de wijk komen wonen, ze hebben andere waarden en normen dan de oudere generatie. De normen en waarden hebben vooral betrekking op het geluidsoverlast, de hoeveelheden bezoek, het opruimen van vuilnis en het alcoholgebruik.

Alle geënquêteerden hebben aangegeven dat het belangrijk is, dat in de winter trottoirs en straten worden gestrooid.

Verder is aan de senioren gevraagd naar hun mening over het functioneren van de STIPS, nu onderdeel van de WIJ-teams. Een aantal senioren geeft aan goed te zijn geholpen bij het STIP in de wijk en sommige senioren waren minder tevreden. De ontevredenheid betrof voornamelijk de terugbelverzoeken die niet werden uitgevoerd. Deelnemers waren in het contact met medewerkers wél tevreden over de vriendelijkheid en de deskundigheid waarmee ze zijn geholpen.

Tot slot een terugblik op het eerder besproken artikel: 'de 8 bakens van de zelfregie voor cliënten' (Invoorzorg, 2014). Concluderend kunnen we stellen dat uit ons onderzoek is gebleken dat de deelnemende senioren en betrokken professionals zich met een aantal van de bakens hebben bezig gehouden. Zo willen de senioren het liefst zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen om zo de zelfregie en zelfsturing over hun leven te behouden. Hierdoor zouden ze meer kwaliteit van leven ervaren. Een verbeterpunt is de profilering en rolverdeling in de dialoog tussen senioren en professionals, zodat duidelijk blijft waar de zorgbehoefte ligt en waar knelpunten ontstaan. In het volgende hoofdstuk; aanbevelingen, wordt hier verder op ingegaan.

5. Aanbevelingen

Aanbevelingen kunnen zich richten op de knelpunten die de deelnemende senioren in de wijk hebben uitgesproken.

1. Bewoners hebben aangegeven dat er te veel studenten in de wijk komen wonen met andere normen en waarden betreft geluidsoverlast, vuilnis, hoeveelheid visite en alcoholgebruik. Belangrijk is om hier gehoor aan te geven. Een advies zou zijn om een actieve vorm van buurtbemiddeling met eventuele buurtbijeenkomsten in te stellen, zodat student en de oudere bewoner nader tot elkaar kunnen komen. Momenteel zijn er plannen voor inzet van buurtbemiddeling in de wijk Kostverloren,. Hierbij hebben de buurtbemiddelaars het doel om de band tussen de bewoners te versterken en verschillen in normen en waarden te bespreekbaar te maken.

2. Ongeveer een kwart van de bewoners heeft aangegeven zich eenzaam te voelen en behoefte te hebben aan gesprekken of bezoeken van een vrijwilliger. Aantekening hierbij is, dat het begrip eenzaamheid een brede definitie heeft en door iedere deelnemer anders wordt geïnterpreteerd. Verder heerst er mogelijk een taboe op het bespreken van eenzaamheid, maar feit blijft dat senioren wel een vorm van sociale eenzaamheid herkennen. Belangrijk is dat toekomstig onderzoek zich hier op blijft richten waarbij dieper in wordt gegaan op de verschillende aspecten van eenzaamheid. Een aanbeveling om eenzaamheid tegen te gaan is het volgen van de preventieve cursus "Grip en Glans" (Grip & Glans, 2016) . Deze cursus is van oorsprong gericht op de doelgroep 55-plussers en heeft als doel om eenzaamheid tegen te gaan door te participeren en het sociale netwerk te vergroten.

3. Bewoners geven aan nog niet helemaal bekend te zijn met de functie van het WIJ-team.

4. Bewoners geven aan ontevreden te zijn over de terugbelverzoeken van de voormalig STIPS en de werkwijze van de WMO-voorziening. Advies is om de leidinggevenden en medewerkers van de WIJ-teams hiervan op de hoogte te stellen en hier eventueel op aan te spreken. Voor het STIP is inmiddels een nieuw team in plaats gekomen; het WIJ-entree team.

5. Bewoners geven aan de wens te hebben dat er zout gestrooid blijft worden tijdens gladde en natte periodes. Advies is om tijdens deze periodes te blijven strooien en nauw contact te houden met een door de gemeente aangewezen buurtbewoner in de wijk tijdens deze periode.

6. Aanbeveling voor bewoners met een migratie achtergrond kunnen bestaan uit bezoeken van een tussenpersoon die de taal en achtergrond begrijpt van deze bewoners. Hierdoor zou het vertrouwen kunnen groeien waardoor participatie bevorderd zou kunnen worden.

7. Bewoners gaven aan dat ze niet zo blij waren met de beslissing van de gemeente om het tuincomplex aan de Friesestraatweg te sluiten. Dit om plaats te maken voor de nieuwbouw. Senioren gaven aan: "Wat voor zin heeft het om naar informatiebijeenkomsten te komen als de gemeente niet luistert?!"

6. Literatuurlijst

Ekhart, J. (2010). *De jaren dertig van de vorige eeuw*. Geraadpleegd op 8 november 2016, van <http://hvkostverloren.nl/files/documents/De-jaren-dertig-van-de-vorige-eeuw.pdf>

Grip en Glans (2016). Geraadpleegd op 9 november 2016, van <http://www.gripenglans.nl>

Nationaal Ouderenfonds (2016). Geraadpleegd op 9 november 2016, van <https://www.ouderenfonds.nl/onze-organisatie/feiten-en-cijfers/>

Wijkraad Schilderswijk (2016). *Historie van kostverloren*. Geraadpleegd op 8 november 2016, van <http://www.schilderswijkgroningen.nl/in-de-schilderswijk/kostverloren/geschiedenis-kostverloren/111-historie-van-kostverloren-sp-23308168>

Invoorzorg! Ministerie Volksgezondheid, Welzijn en Sport in samenwerking met Vilans (2014). Geraadpleegd op 9 november 2016, van <http://www.invoorzorg.nl/ivz/tool-8-bakens-voor-zelfregie-van-clienten.html>

Tenslotte een dankwoord voor de mensen die aan dit onderzoek hebben
bijgedragen:

Marja Wolthuizen - projectleider MJD

Bram Carsouw - begeleider

Herman Buurlage - projectadministratie

Korrie Pieterman - verslaglegging

Christéan de Weerd - verslaglegging

Amanda Lambers - verslaglegging

Gerard Dijkema

Rik Eilander

Karin Kleef

José Rasters

Tiny Zwart

Alle deelnemende bewoners van de wijk Kostverloren en medewerkers WIJ-
Schilderswijk / Centrum.